

Regeneration and Redemption

פרשיות תזריע מצורע תשפ"ג

Artsudi

2

LEVITICUS

PARASHAS TAZRIA

13 / 11-24

look, and behold! — it is a white s'ei on the skin, and it has changed hair to white, or there is healthy, live flesh within the s'ei: ¹¹ It is an old tzaraas in the skin of his flesh and the Kohen shall declare him contaminated; he shall not quarantine it for it is contaminated.

¹² If the tzaraas will erupt on the skin, and the tzaraas will cover the entire skin of the affliction from his head to his feet, wherever the eyes of the Kohen can see — ¹³ the Kohen shall look, and behold! — the affliction has covered his entire flesh, then he shall declare the affliction to be pure; ¹⁴ On the day healthy flesh appears in it, it shall be

13. כלו הקר לכן — Having turned completely white. R' Bachya likens this law to that of Parah Adumah [the Red Cow] (Numbers ch. 19), as a decree of the Torah, which is beyond human understanding. R' Hirsch explains it by going back to his interpretation of the metzora's quarantine as a means to shock him into recognizing his moral shortcomings and repenting. But someone whose entire skin has turned white is so morally corrupt that he is too convinced of his rectitude to think of changing. There is no point, therefore, in continuing to isolate him. But by telling him, in effect, that it has lost hope for his ability to improve, the Torah shows him dramatically how low he has sunk.

4

230

Maharal on the Torah

He Has Turned Completely White; He Is Pure

THERE ARE TYPES of *tzara'as* (leprosy) that do not confer impurity. One of these is when all of the sufferer's skin turns completely white. Usually, a patch of skin that turns white indicates affliction with *tzara'as*, rendering the sufferer impure. However, when the plague is all-encompassing, the person remains pure. The Torah states, "If the *tzara'as* continually develops over the skin, and the *tzara'as* then covers the afflicted body in its entirety, from the person's head to his feet, whatever the priest can see. The priest shall look at the person, and when he sees that the *tzara'as* has covered the entire flesh, he shall declare the plague pure. He has turned completely white; he is pure" (*Vayikera* 13:12-13).

Why is this? We would have expected that the more definite and pronounced the signs of impurity, the stronger their effect. Why does the affliction lose its potency precisely when its spread is complete?

Moral Decline in the Generation of the Redemption

THE GEMARA IN *Sanhedrin* (97a) tells us that the generation that will witness Mashiach's arrival prior to the Final Redemption will experience complete moral bankruptcy. This is derived from the above halachah that when "He has turned completely white; he is pure."

The Gemara says: "Rabbi Yehudah says, [In] the generation in which the scion of David will arrive, the house of meeting will be

[used] for promiscuity, the wisdom of scribes will sour, those who fear sin will be despised, the façade of the generation will be like the face of a dog, and the truth will vanish."

"Rabbi Nehorai says, [In] the generation in which the scion of David will arrive, youths will embarrass elders, elders will rise in deference to youths, a daughter will rise up [in insolence] against her mother and a daughter-in-law against her mother-in-law, the façade of the generation will be like the face of a dog, and a son will not be embarrassed before his father."

"Rabbi Nechemiah says, [In] the generation in which the scion of David will arrive, brazenness will increase, the kingdom (i.e., government) will become completely heretical, and there will be no reproof."

"Rava said, 'Which *pasuk* is this learned from? "He has turned completely white; he is pure."'"

3

אוצרות התורה קנג תזריע

* יש לתמוה כיון שצרת סימן טומאה היא, מדוע כשכולו הפך לבן וכסתה הצרעת את כל בשרו טהור הוא, אדרבה היה צריך להיות טמא בטומאה חמורה כיון שכל גופו מוכה בנגע!

How Can Moral Collapse Herald Redemption?

THIS PASSAGE RAISES three fundamental questions:

1. Shouldn't the order of events be reversed, with repentance and a return to serving G-d preceding the powerful spiritual illumination of redemption? How are we to understand the process whereby moral desolation is a preliminary stage to redemption?
2. What connection is there between moral collapse and redemption on one hand and the plague of *tzara'as* on the other?
3. The Gemara likens the complete whiteness of the plague to the spiritual desolation preceding redemption, implying that total whiteness ought to unequivocally confer impurity. Why then isn't a completely white plague impure?

מט

שפתי דעת / פרשת תזריע

מדוע באים הנגעים דוק בעור האדם

מדוע הכהן ממונה על ההרחקה וקביעת הטומאה

עפ"י שפ"א תרל"ה ד"ה 'אדם כי יהיה'

נגעי האדם מתגלים בעורו וכנאמר (ויקרא יג, ב) "אדם כי יהיה בעור בשרו". במאמר זה מבאר ה'שפת אמת' על פי דרוש את המשמעות של 'עור' מה שהוא מסמל ומדוע דוק בעור בחרה השכינה הקדושה שיראו הנגעים.

כשחטאו אדם וחיה בחטא עץ הדעת נאמר בפסוק (בראשית ג, ט) "ועש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם". יש להבין מדוע דוק של עור נעשו הכותנות. במאמר מוסגר יצוין שהאבן עזרא על המקום מביא דעה, שטרם החטא לא היה לאדם עור ובשרו היה חשוף, והכותנות האמורות הן עור האדם ממש.

There is nothing other than Him." The perception of one who has reached this elevated plane has none of the deficiencies of the previous levels; here there is no dichotomy between Creator and Creation. At this level, no tools are necessary, no tools exist - every leaf that falls, every atom that vibrates is a direct manifestation of the Creator Himself.

The question that must be answered here is: how do people at this exalted level understand nature? After all, they see the natural world clearly; if in truth there is none other than the Creator's presence manifesting, why is there a world of nature? Why is there a world of natural-seeming cause-and-effect which certainly appears to be independent and self-maintaining? For what reason does the Creator set up a world which appears to hide Him?

The answer is precisely that: the world is designed to hide Him. And the most easily understood reason for that is in order to provide man with his most important possession: free will. In a world of seemingly independent cause-and-effect, of seemingly routine and predictable mechanical nature, one is not forced to perceive the Divine source. Of course, one may infer the presence of a Hand behind the scenes from the very mechanics and details of the natural, but one is not compelled to do so. Spiritual perception remains a voluntary exercise.

So the person on this third level understands that nature is a mask, a smokescreen. It exists in order to provide the freedom of choice which man must have in order to be human, and more than this - in order to resemble the Divine. And the ultimate purpose of the smokescreen is for man to penetrate it, to perceive that it is no more real than smoke.

10 When a person on this level says "Shma Yisrael..." he usually understands that this declaration of Hashem's Oneness means that there is only one Divine Being. Of course he is correct, but there is a lot more to the "Shma" than that. The idea of "Hashem Echad - Hashem is One" is not only to exclude two or more; it does not only mean that there is no other god besides Hashem; it means that there is nothing else at all. When one says the word "Echad - One" the idea which should be brought into focus is "Ein od milvado - There is nothing other than Him"; no world, no nature; in fact in the meditation of that moment even the consciousness of one's own existence melts into the Divine Oneness. This can be a very powerful and perhaps unsettling experience; for this and other reasons we do not prolong this thought excessively - an untrained mind may forget to return to the world of obligation and action! The work here is to remember "Ein od milvado" always and yet to function within the world fully.

14 Emptiness Precedes Existence

IN NETZACH YISRAEL (Chap. 39), the Maharal cites the Gemara in Sanhedrin (98a) that says, "The scion of David will arrive only in a generation that is wholly meritorious or in a generation that is wholly

Maharal

עור הוא מכסה עליון הסוגר על הפנימיות ומונע ממנה לפרוץ חוצה ולהתגלות. ומבאר ה'שפת אמת', שטרם חטאו אדם וחווה אשתו היתה האלוקות שבבריאה גלויה ופרוסה לפנייהם. לאחר החטא הועטה הטבע כולו במסך מסתיר ומכסה הטבע כביכול לבש עור המונע מהאלוקות שמאחוריה להתגלות לעין הבלתי חודרת. אותיות 'עור' מביעות גם עוורון. כשאמר בפסוק שהבורא הליבישם כותנות עור הוא כיסה אותם בעור עליון המונע מפנימיותם להאיר חוצה. אך לענין היתה משמעות מטאפורית עמוקה הכונה הפנימית של הפסוק היא, שהוא עיור אותם ולקח מהם את מאור העינים את גלוי האלוקות. עור האדם סימל את העור שלבשה הבריאה כולה.

אמנם, על אף שכאמור העור מכסה ומונע מלראות את הפנימיות, כידוע בכל עור יש נקבוביות וחורים זעירים. העור אינו מכסה אטום, ניתן גם ניתן לראות בעדו לו משכילים ויודעים לזהות את החורים. כך הם גם הדברים במערכת הטבע. הטבע הוא העור של העולם אך למעמיקי מבט יש אפשרות לראות את האלוקות שמאחוריו, את נקודת החיות הפנימית המעמדה ומקיימת את כל היש שבעולם. איש התורה יודע ומבין שעל אף שהכל נראה כמוסבר מבחינה לוגית וכמוטעם מבחינה מדעית אין זה אלא מראית עין בלבד, שמאחריה מנוע אלוקי מעמיד ומקיים. האדם השלם מתגבר על מחסום העור וזה הוא שנאמר במשה רבנו עליו השלום שקרן עור פניו, והבן.

כשחוטאים דרי חלד ויורדים ממדרגתם, כשלא יודעים להביט ולראות נכוחה, נסגרים החורים ונאטמים, נמנע מאור הפנימיות להתפרץ ולזרוח בעדם, ובאים נגעים רח"ל.

בזוהר הקדוש (חלק ג, מו, א) נאמר "מאי נגע צרעת, סגירו סגירו בכלא" והם הם הדברים. נגע הצרעת מגיע כתוצאה מסגירת הפתחים, ומאטימת הנקבוביות שבעור. כהמשך לרעיון זה עומד ה'שפת אמת' על ענין נוסף בפרשה. נאמר עד כאן שהצרעת מגיעה עקב הסתימה והאיטום, ושפירושה של הצרעת היא התפרצות הפנימיות החוצה דרך החורים האטומים.

לכאורה יש להבין מדוע ממונה הכהן על שליחת האדם אל מחוץ למחנה והרחקתו, והכרזה על טומאתו. לכאורה צריכה עבודת הכהנים להתמצא בקרוב ובטיהור ולא בהרחקה. אך על פי האמור, הצרעת על אף היותה מחלה אין היא אלא התחלה של תהליך הרפואה. עצם המחלה אינה הצרעת אלא הסתימה שנוצרת בנקבוביות העור, המציאות של הרוע המופנם באדם תוך העדר יכולת התטהרות והזדככות. המחלה היא העור האוטם ומכסה שאינו מאפשר לפנימיות להזדכך, והצרעת היא תהליך היציאה של הטומאה החוצה ועל ידה מזדכך הפנים האנושי ומתטהר. על אותו משקל, נגעי הבריאה כולה מתרחשים כשעור הבריאה אטום והאדם אינו משכיל להביט בעדו ולראות את האלוקות המכוסה.

איש ישראל השלם שמח בצרעת כי הוא מבין שהיא מטהרת ומזככת אותו ופותחת את עורו ומאפשרת לו לפרוץ את המחסום. וכן כתב ה'שפת אמת' בלשון קדשו: "ובוודאי האדם השלם ראוי לו לשמוח בזה שרואה שפלותו, ושעל ידי זה יזה להתטהר מלהיות הטומאה טמונה בפנימיותו".

ראיית הכהן היא אפוא מכשיר המקרב את האדם ומושך את טומאתו חוצה, וזה שכתב בזוהר הקדוש (שם) על הפסוק (ויקרא יג, ט) "והובא אל הכהן" שההבאה אל הכהן היא חסד האל.

אמנם מדברי הרמ"א (בספרו "תורת העולה" ג, סז) משמע דלא כדבריו, אלא כאשר כולו הפך לבן סימן שאדם זה טמא טומאה חמורה. ומה שאמרה התורה - "טהור הוא" היינו דכיון שכל טעם הסגר המצורע הוא, מחשש שמא ילמדו בני אדם ממעשיו הרעים, זה שיד רק כשאין כל גופו מנוגע ויכול הוא להסתיר את מקום נגעו, ויחשבו שאדם כשר הוא ויחטיא אחרים. אולם כאשר כל גופו מלא נגעים מפני מידותיו המושחתות, לא הוצרך הכהן להסגירו כיון שטומאתו ידועה לכולם וישמרו ממנו, ולא ילמדו ממידותיו הרעות, והיה כאחד משאר אפיקורסים שהם בעולם ואין למדים מהם. ומה שאמר "כולו הפך לבן טהור הוא" - היינו הנגע טהור ואין צורך בהסגר כשאר מצורעים, אבל האדם עצמו טמא משוקץ ומתועב.

guilty." We would expect there to be a causal relationship between a process and the result to which it leads. How can these two wholly opposite pathways lead to the identical outcome?

The Maharal explains that Mashiach will lead the world to its state of ultimate rectification and perfection.

Thus, if the world is wholly meritorious, it is logical that the following stage should be the ultimate perfection that it will attain in the time of Mashiach. If the world is wholly guilty, this means that a process of completely dismantling its previous state of existence is underway, by definition leading to the creation of a new, rectified order of existence that comes into being upon the ruins of the previous one.

The Maharal explains (ibid. Chap. 35) that when human existence is defective, a localized repair of the spreading corruption will be an ineffective remedy. Instead, an entirely new system must come into being, which necessitates that the previous state of existence be completely destroyed. Redemption therefore unfolds only after moral corruption has peaked and the previous state of being has ceased to exist.

"Every new state of existence represents the loss of the preceding one; this is the reason that the world will experience emptiness in its existence prior to Mashiach's revelation to the point of the ruination of its previous existence, and existence will then start anew."

This process is referred to by the Maharal as "Emptiness preceding existence."

16 Dawn Breaks amid Utter Darkness

THE PROCESS WHEREBY decay precedes renewal is mirrored in the natural world and is a feature of organic growth. A seed germinates and sprouts only after it has decayed in the ground. During the world's creation, night preceded day, as it says, "It became evening and it became morning" (*Beresishis* 1:5), with darkness preceding light, as it says, "The earth was astonishingly desolate and void, with

darkness over the surface of the deep [waters]... G-d said, "There shall be light..." (ibid. *pesukim* 2-3).

Utter darkness precedes light. The Midrash (*Esther Rabbah* 10:14) tells us that two *Amora'im*, Rabbi Chiya Rabba and Rabbi Shimon bar Chalafta, were making their way through flat terrain in the pitch black of night when they suddenly glimpsed dawn breaking like a springing deer. Rabbi Chiya Rabba told Rabbi Shimon bar Chalafta, "This is how Yisrael's redemption will be, as it says, 'When I dwell in darkness, Hashem shall be my light' (*Michah* 7:8)." In other words, mere moments before the redemption, utter darkness will reign.

17 Complete Darkness Is a Precondition and Cause of Illumination

DARKNESS IS A precondition for the approaching daybreak. In *Sha'arei Teshuvah* (*Sha'ar* II), Rabbeinu Yonah writes that when beset by suffering, a person ought to be glad and thank Hashem for it, exactly as he does when he experiences success, "For darkness leads to light, as it is written, 'Rejoice not, my enemy, for when I fall, I arise; when I dwell in darkness, Hashem shall be my light.'" Referring to this *pasuk*, Chazal say (*Midrash Tehillim*, Chap. 22), "Had I not fallen, I would not rise; had I not dwelt in darkness, I would not have light." Complete and utter darkness leads to light's appearance.

For example, although a lie that is close to the truth can be misleading, a wild, blatant lie that is obviously illogical nonsense is immediately seen as lacking substance. Truth similarly illuminates the black darkness of falsehood.

18 Purity Bursts Forth When Impurity Has Peaked

THE CONCEPT OF emptiness preceding existence that we have encountered in regard to darkness and light holds true also for purity and impurity. The Hebrew word for impure, *tamei*, is related to *otem*,

meaning blocked or obstructed (i.e., they share the same two-letter root, *tes-mem*, meaning blocked). Impurity thus denotes blockage, obscurity, and darkness. The word *tahor*, pure, is related to *tzohar*, a window that lets in light and illumination.

In *Chiddushei Aggados* on the aforementioned Gemara in *Sanhedrin*, the Maharal uses this idea to explain why when his skin affliction turns his entire body white, the sufferer is pure. When an area of skin is affected by *tzara'as*, it means that the flesh below is moribund and in need of a remedy. So long as a person retains his overall vitality and merely suffers from localized blemishes that require fixing, his existing state can yet be rectified. However, when the decay is total and he is sapped of vitality, he is beyond repair. His existing state has reached the point of no return. Henceforth, a new state of existence develops upon the ruins of his previous one.

19a Destruction of the Former State

Heralds the Unfolding of a New Reality

SINCE EMPTINESS PRECEDES existence, the process of dismantling a previous reality is as much a part of the latter's renewal and rebirth as the new reality that will replace it. The destruction of the old world order is thus a constructive, rather than destructive, process, for it ushers in the development of a new order of existence.

19b

With the Destruction of One World, a New World Takes Shape upon Its Ruins

THE UNFOLDING OF our national redemption parallels the process of an individual's redemption described above. There indeed exists a phenomenon of "generational decline," i.e., the ongoing moral and spiritual decline of each generation in relation to the preceding one. Despite this — or perhaps because of it — the hour of the world's redemption is drawing closer. Even with the ever-growing pervasiveness of spiritual darkness and moral deterioration, the world is progressing towards the powerful illumination of the truth. There are no two tracks with contradictory outcomes; there is a single process whereby light bursts forth from the deepest darkness and a new, rectified world grows and develops upon the foundations of the old, debauched world that reached its end.

20

Emptiness Promotes Further Growth and Development

IN RABBEINU TAM'S *Sefer Hayashar* (*Sha'ar* VI), we find an explanation of the logical basis behind this cyclical process of growth and decay only to be followed by new growth. Were man's spiritual orientation to remain static throughout his life, he would be afflicted by monotony that stifles all creativity and growth. Man is therefore subject to a dialectical impulse, referred to in *sefarim* as *ratzo vashov* (running then returning) that keeps his level constantly shifting. Man thus naturally experiences what Rabbeinu Tam refers to as "days of fondness" and "days of abhorrence" which are cyclical in nature, alternating between periods of one followed by the other.

He will initially experience excitement and great enthusiasm, but in time, he becomes accustomed to the object of his enthusiasm, and eventually he grows sick of it and pushes it away. These are the "days of abhorrence" and disgust. Only after this period of distancing from the object of his former fondness passes is he able to reawaken and renew his estimation of that which he abandoned, return to it, and become reattached to it with even greater fondness than before. It is thus the period of abandonment, emptiness, and darkness that gives way to the morning that follows on its heels, to the even more intense illumination and renewed attachment that this time around is more firmly rooted, richer, and deeper than before. Emptiness thus serves to promote renewed and even stronger growth and commitment.

According to what we have learned here, a person should never give way to despair during periods of darkness, inaction, and unproductivity, for the rule is that "emptiness precedes existence" and the world was created on the pattern of "it became evening, and it became morning." Both the larger, external world and a person's inner world experience cyclical fluctuation, and it is precisely when one cycle closes and darkness reigns that powerful illumination begins to shine forth.

24

136

AN OFFER YOU CAN'T REFUSE

R. Freed

This was too much. Achav had shed innocent blood and perverted justice to feed his greed. His hands were full of blood. He could not go unpunished.

The Almighty sent the prophet Elyahu to deliver a message to Achav that he was doomed to die and that the dogs that licked the blood of Navos would soon lick his blood. Moreover, his entire royal house was doomed to destruction. His dynasty was about to come to a violent end.

Elyahu delivered the message, and Achav took it to heart. He rent his garments and wore sackcloth against his skin. He fasted. No food or drink passed his lips. Achav did teshuvah. He repented.

The Almighty came back to Elyahu and said, "Have you seen that Achav was *nichna*, that he has humbled himself? Therefore, I will not bring the catastrophic end to his dynasty in his lifetime."

The Almighty saw that Achav was humbled and subdued, and He accepted Achav's teshuvah insofar as it could be effective. Achav's teshuvah, of course, could not spare him from being punished for his terrible sins, but it could save his dynasty from immediate destruction. And so Achav himself was killed, but his dynasty survived his death.

Achav humbled himself, he was *nichna*, and therefore, his dynasty was spared.

How did he humble himself? It would seem from a simple reading of the *pesukim* that he humbled himself by rending his garments, wearing sackcloth and fasting, but the Sages understood that these two matters were unrelated. The rending of the garments, the sackcloth, the fasting, these were all outward expressions of regret and remorse. But he did something else to humble himself. What did he do?

The *Yalkut Shimoni* gives two answers. According to the first opinion, he invited Yehoshafat, King of Yehudah, to administer forty lashes to him three times a day. At that time, Israel was divided into two kingdoms, the Kingdom of Israel in the north and the Kingdom of Yehudah in the south. These two kingdoms were

קלא

מערכת התורה פרק טו - חלק ג

אל ההויה ההעדר לכך העדר זה הוא בשביל הויה" (נצח ישראל פל"ה עיי"ש). כאשר פרחת צרעת בכלו, בהכרח זוהי הכנה להויה חדשה, והפסד המכין התחדשות אינו מטמא. המהר"ל מיסד בזה: יצירה חדשה יכולה להתהוות רק אם המצב הישן מתבטל, והתבטלות זאת אינה קלקול וחורבן בעלמא אלא הכנה ליצירה החדשה. כך הוא בענין "כולו הפך לבן טהור הוא", כי צרעת פרוחה בכלו היא הכנה להתחדשות ולא קלקול, ולכן טהור הוא. כך הוא בעקבתא דמשיחא: ההתמטטות של כל יסודות קיום הכלל אינו קלקול וירידה כמו אחרי חרבן הביוה, אלא ההתבטלות הקודמת לחידוש העולם ע"י המשיח. ימות המשיח הם עולם חדש: גילוי יחודו ית' תוך ביטול הרע. עולם חדש זה יתגלה רק אחרי שהתבטל כל מה שעולמנו כעת נשען עליו.

ועל מה יישען הדור של עקבתא דמשיחא בתוך כל הצרות הפוקדות אותו הן בגשמיות והן ברוחניות? "על מי יש לנו להשען - על אבינו שבשמים!" אם כל המאורעות והמוראות של הדור מקרים בלתי-צפויים - היה הדור דומה לספינה בים סוער בלי קברניט. אך קורא הדורות מראש מנהיג כך את עולמו, ועבדיו הנאמנים, חז"ל, צפו מראש כי כזה יהיה פני הדור, והכל בהשגחה עליונה, ועליו ית' אנו נשענים: "ואת אחרונים אני הוא!" ותורה בעקבתא דמשיחא מה ענינה?

23

לקוט לקח טוב ו אברהם

קיא

שער לבן הוא, כידוע, סימן טומאה. מדוע אם-כן - הקשה ה"חפץ חיים" (על התורה) - כאשר כולו הפך לבן טהור הוא?

ברם, לאחר התבוננות נוכל ללמוד מכאן עד כמה מתועבת לפני המקום מידת הגאווה; וכנגדה עד כמה רצויה לפניו יתברך שמו מדת ההכנעה והעוונה.

מצינו באחאב מלך ישראל (מלכים א כא) שהשייית אמר לאלוהיו שירד לקראת אחאב לומר לו בשם ה': "במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות, ילקו הכלבים את דמך גם אתה". אף על פי כן מכיון שקרע אחאב את בגדיו ושם שק על בשרו והתעסק בתענית, אמר ה' לאלוהיו: "הראית כי נכנע אחאב מלפני, יען כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו".

ראיה ברורה לנו שיש בכח ההכנעה להעביר גזירת מוות שנגזרה מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו, על אחת כמה וכמה שיש בכוחה לאחר את הגזירה לזמן רב. וידוע מאמרם ז"ל (ערכין טו) שהנגעים באים על לשון-הרע ועל שפיכות דמים שנאמר: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית" עונש המצורע הוא: "בדד ישב מחוץ למחנה", ופירש רש"י: "שלא יהיו טמאים יושבים עמו". ושיבתו לבד תביאהו בודאי לידי הרחורי תשובה על חטאו הגדול, ולבבו יכנע ושב ורפא לו.

לכל זה זקוק המצורע בעת שעדיין לא הפך כל בשרו לצרעת, והנגע רק נראה בכמה מקומות בודדים בגופו. במצב כזה יוכל המצורע לחשוב אולי מקרה הוא בלתי טהור ויכבד לבו ולא ישוב מחטאתו. למנוע מחשבה כזו ציוותה התורה להענישו ולשלחו מחוץ לשלש מחנות. השילוח והישיבה בדרך בצירוף עם הצרעת החלקית יועילו לטהרו מחטאתו. על ידם ישכיל ויבין כי מהי היתה זאת.

אולם כשפושע הצרעת בכל גופו, ומכסה אותו מכף רגלו ועד קדקדו - אין בו מתום, בודאי ישבר לבו בקרבנו. אדם כזה שלקה בכל גופו כבר לא יחשוב אולי מקרה הוא. כשם שנכנע אחאב מלך ישראל, יכנע גם הוא ולא יזדקק לשלוח מחוץ למחנה. בטהרתה אותו, רמזה התורה שהמכה הקשה הכניעתו, והיא טהרתו.

25b

archivals for regional supremacy. So Achav called on Yehoshafat, his opposite number, his archrival, to come and whip him three times a day. This must have been quite humbling.

But it is the second opinion in the *Yalkut* that boggles the mind. How did Achav humble himself? Says the *Yalkut* that he postponed his meals by three hours. If he used to eat breakfast at 9 o'clock, he now ate breakfast at 12 o'clock. If he used to eat dinner at 5 o'clock, he now ate dinner at 8 o'clock. This is how he humbled himself.

Incredible. This is considered humbling himself? We understood full well that having a rival king scourge his body three times a day is a humbling experience. But eating a late breakfast? That is humility? The Almighty spared Achav's dynasty because Achav ate his breakfast late? How can we understand such a thing?

Apparently, our Sages are telling us here that the essence of being *nichna*, of humbling oneself, is the denial of the ego, the self. Or as Rav Chazkel Levenstein expressed it, it is the *mi'ut atzmi*, the diminution of the self. A person humbles himself by making himself smaller. A person thinks that the world revolves around him, that his needs and wants are supreme. Such arrogance is repugnant to the Almighty; it antagonizes Him. And only by being *nichna*, by acknowledging that the ego does not have to be fed, can a person regain the Almighty's favor.

Who more so than the great and mighty Achav, the powerful king, was guilty of such self-absorption? The world was at his feet. Everything he wanted he got. He wanted his neighbor's vineyard. He got it. Nothing was allowed to stand in the way of his will, of his desires.

But when he heard the Divine decree that had been issued against him, he came to a sudden stop. He realized that he had gone off course and that, in addition to remorse and repentance, he had to change the direction of his life. He had to practice some *mi'ut atzmi*, some diminution of his ego. He had to come to the realization that he was only a human being and that the entire world did not revolve around him.

Just because he had a desire, that did not entitle him to instant gratification. Just because it was 9 o'clock in the morning, it did not mean that his breakfast absolutely had to be served right then and there or else. Nothing would happen if he had breakfast at 10 or 11 or even 12 o'clock. True, the postponement of his breakfast was a small thing, but it showed a change of mind-set, a new attitude. Achav's need for breakfast and his need for this and his need for that were not the most important things in the world.

Why is self-absorption so repugnant to the Almighty? For one thing, it is a particularly nasty form of arrogance, which the Almighty despises. It is also the root cause of innumerable sins. People are so caught up with their own wants and needs that they lose sight of everything else. Their relationships become tense and strained, and the greater the self-absorption, the greater the strain on their relationships.

When people think they are the nucleus of the world, they are less likely to be compassionate and considerate to other people. If we don't care about other people, if we don't hurt for them, it is almost invariably because we care too much about ourselves. How often do problems between husband and wife stem from the conflict of desires? The husband wants one thing, the wife wants another. So will it be my way or your way? Someone has to win, but that is a formula for disaster. It is not the way to build a strong and healthy relationship. The bigger the Me, the weaker the marriage. The smaller the Me, the stronger and richer the marriage. Then everyone is happy.

Moreover, what does self-absorption do to our relationships with our Creator? If a person is profoundly concerned with his own needs and desires, he will always be in conflict with the Almighty, so to speak. The Almighty demands one thing, while he wants another. And who will prevail? Whose will counts more? The bigger a person's Me, the more likely he is to disobey the Almighty in order to satisfy his own desires. The smaller a person's Me, the more likely he is to seek to satisfy the Divine will.

Why do we bristle when we are criticized? Why do we have difficulty admitting that we're wrong? To a spouse? To a friend? To an associate? To the Almighty? It is only because the Me needs so much to be big, to be large; and the admission that "I'm sorry" concedes that our Me may not be so gigantic after all.

When all the heathen kingdoms will have turned to wickedness, it is a sign that the Messiah is surely about to appear, for it is obvious that God will have allowed a "king as cruel as Haman" to arise solely in order that oppression and evil decrees might cause the Jews to repent of their transgressions. When all men will be so utterly depraved that all shame and fear of God will vanish, and the Jews will be tortured without mercy, oppression will purify the hearts of the Jews. And when

the "evil kingdom" will have accomplished this task, it will be destroyed, yielding place to Messiah, the Son of David.

—After the Hatham Sofer

* * * *

אש תמיד
5 צירוף

דין זה צריך עיון הרבה, הלא מפורש בתורה כי אחד ממראות הנגעים המטמאים הוא הצבע הלבן, וכבר פירש רש"י (לעיל פסוק ג) כי מה ששער לבן סימן טומאה הוא גזירת הכתוב, כיצד ניתן להבין איפוא מה שאומרת התורה בזה כי אילו הפך הנגע כולו ללבן הוא נטהה,

אדרבה היה לנו לומר כי מאחר שהלבן הוא סימן טומאה, נמצא שרק גדל נגעו וישנה סיבה נוספת להמשיך טומאתו ומה לנו לטהרו.

הן אמנם שכל ענין הנגעים גזירת הכתוב הוא, מכל מקום מוטל עלינו לקרב דין זה מעט אל השכל שכן נראה ענין זה נוגד את ההגיון לגמרי.

איך לצור על עיר מארבעת רוחותיה

נראה לומר ביאור נפלא בזה בהקדם דברי הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"ו הלכה ז): "כשצרים על עיר לתפשה, אין מקיפים אותה מארבע רוחותיה אלא משלש רוחותיה, ומניחים מקום לבורח ולכל מי שירצה להמלט על נפשו, שנאמר "ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה", מפי השמועה למדו שבכך צוהו".

מבואר בדברי הרמב"ם שאף בעת מלחמה כאשר צרים על עיר לתפשה, צריך להניח לה מקום לברוח ואין לסגור בעדה מכל וכל.

והתמיהה עולה מאליה, הלא במלחמה עסקינן והמטרה היא לתפוש את אנשי אותה העיר, ומהי התועלת במצור שאם צריך להניח להם מקום לברוח, אם כן כבר מתחילה אין טעם לבוא ולצור עליה רק לתת לכל אנשי העיר לנוס על נפשם, לכאורה הוא נראה ענין של גיחוך לבוא ולצור משלוש רוחות ולתת להם לנוס מרוח רביעית, צריך להבין מה כתוב כאן.

על ידי אפשרות הבריחה יבוא לידי פגיעה

אכן נראה כי על פי תורת הנפש הביאור בזה פשוט בתכלית, כאשר רואה האויב כי סגרו עליו מכל הכיוונים ואין לו שום סיכוי לברוח ולהמלט על נפשו, מגיע הוא לידי מצב שאין לו עוד מה להפסיד, ממילא ילחם בחירוף נפש ויגייס את כל כוחותיו בשביל להתפס בברל

של חיים, במצב שכזה יהיה מוכן ומסוגל להביא עצמו לידי סכנות, שלא היה מוכן להסתכן באופן נורמלי, מלחמה כזו יש בה סיכון גדול.

מצד שני כאשר נותנים איזה שהוא מקום ואפילו הקטן ביותר לאויב לנוס על נפשו, אזי נאחז הוא בסיכוי קלוש זה וינסה לגייס את כל כוחותיו בשביל לברוח ולהציל את עורו במקום להלחם ולהסתכן בכך שיהרגוהו, במצב שכזה יוכלו לתופסו בקלות יתירה.

נמצא איפוא כי הטעם שאין לצור על העיר מארבעת רוחותיה, אין התכלית בזה כדי שיברחו אנשי העיר על נפשם, אלא אדרבה נותנים להם את האפשרות לברוח וכך יוכלו לתופסם באופן המהיר ביותר ולהביאם לידי כניעה, והרי יש בזה טקטיקה מלחמתית גאונית.

31

האלוקים יבקש את נרדף

יתירה מזו יש לומר, הנה אמר החכם מכל אדם (קהלת ג, טו): "האלוקים יבקש את נרדף", והיינו שתמיד הקדוש ברוך הוא בעזרו של הנרדף, ודרשו חז"ל על פסוק זה (ויקרא רבה כז, ה): "והאלהים יבקש את נרדף - רב הונא בשם רב יוסף אמר, לעולם והאלהים יבקש את נרדף, אתה מוצא צדיק רודף צדיק והאלהים יבקש את נרדף, רשע רודף צדיק והאלהים יבקש את נרדף, רשע רודף רשע והאלהים יבקש את נרדף, מפניו רשע והאלהים יבקש את נרדף, מכל מקום והאלהים יבקש את נרדף", ע"כ.

נמצאנו למדים בזה דבר נורא, אפילו כאשר הצדיק רודף את הרשע, היה מקום לחשוב כי אחרי הכל לצדיק תהיה סייעתא דשמיא גדולה יותר מן הרשע, אבל מפסוק זה אנו למדים כי האלקים יבקש את נרדף, לא משנה מיהו ומהו, באשר הוא נרדף ה' יתברך בעזרו.

32

פולו הפך לבן - נרדף הוא

כעת נפתח לנו צוהר חדש בהבנת דין זה שכותבת התורה כי שער לבן הוא ממראות הנגעים הטמאים, אולם כאשר הפך כולו לבן טהור הוא, ועל פניו תמוה ענין זה ביותר וצריך ישוב.

אולם עתה עלה בידינו יסוד נפלא, כשאדם מקבל נגע בחלק מסוים בגופו ואין הנגע ממלא את כולו, אין הוא חש לגמרי בחולי הצרעת וסומך הוא על החלק הבריא שבו, אולם כאשר הפך כולו לבן, והיינו שכולו נגוע ללא שום אופן הימלטות, בזה נהפך הוא לנרדף מוחלט וכמו אותם אנשים שצרו עליהם מארבע רוחות.

ממילא כאשר הוא נגוע כולו ונחשב לנרדף, אזי והאלוקים יבקש את נרדף, וזו סיבת טהרתו.

33a

פולם מחייבים - זכאי

דין נוסף נוכל להבין בזה, מה שמצינו בגמרא בסנהדרין (ז' ע"א) סנהדרין שדנו כולם את הנידון לחובה ולא היה אפילו אחד שדן אותו לזכות, פוטרים אותו.

הלא כאשר נתבונן בדין זה נמצא אותו תמוה עד למאד, הלא אם הגיע נידון זה למצב שכל שבעים ואחד חכמי הסנהדרין דנים אותו לחובה, כנראה שהדבר ברור כשמש בצהרים שהוא חייב ואין שום צד שבעולם לפטור אותו מעונש, ומה מקום יש דוקא בשעה זו לפטור אותו מן הדין.

אלא שלפי דברינו נוכל להבין דין זה היטב, כי הן אמנם שמצד הדין אין ספק כי אותו אדם חייב הוא, לא יתכן בעולם לומר כי כל אותם אנשי הסנהדרין טעו בדינם, הלא אם יהיה אחד שידון אותו לזכות, נוכל לחייבו על פי הרוב המוחלט, ועתה כאשר כולם דנים אותו לחובה נפטרנו?! היכן ההגיון בזה.

אבל הביאור הוא כי במצב שכזה שאין לו על מי לסמוך ואין לו שום דרך מילוט מן הדין, אין הוא רואה לנפשו שום צד זכות וכולם נגדו דנוהו לחובה, במצב שכזה אומר הקדוש ברוך הוא "אני איתנו!" כי האלוקים יבקש את נרדף אפילו צדיק רודף רשע, לכך מכיון שהקדוש ברוך הוא בעזרו מצילו מן הדין.

עלה בידינו פירוש נפלא ונתינת טעם בדין תמוה זה שכולו הפך לבן - טהור הוא!

34

תרס באר ויצא משה

כ"ט

ותחר לאה ותלד בו ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעניי כי עתה יאהבני אישי.

אמרו חז"ל (ברכות ז', ב') ראובן - אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי ואילו בן חמי אע"ג דמדעתיה זבניה לבכירותיה, דכתיב: וימכור את בכרתו ליעקב, חזו מה כתיב ביה: וישטום עשו את יעקב, וכתיב: ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמיים. ואילו בני אע"ג דעל כרחיה שקליה יוסף לבכירותיה מיניה, דכתיב (דברי הימים א' - ה' א') ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו לבני יוסף, אפילו הכי לא אקנא ביה, וכתיב (להלן ל"ו, כ"א) וישמע ראובן ויציליהו מידם.

המפרשים הקשו למה הוסיפו חז"ל טעם לשם ראובן, והרי התורה קנתה טעם לזה, ועוד, וכי רק זה הוא ההבדל בין ראובן לעשו, אתמהא, אמנם, גם כאן יש כוונה לדורות, והוא לפי מה שאמרו (קהלת רבה פ"ג) והאלקים יבקש את נרדף, לעולם הקב"ה מבקש דמן של נרדפין מן הרודפים וכו', יעקב נרדף מפני עשו ובחר הקב"ה ביעקב, שנאמר (תהלים קל"ה, ד') כי יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו, וכך פירש"י (קהלת שם) "יעקב נרדף, עשו רודף שנאמר (מלאכי א', ב') ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי". הרי מפורש שהקב"ה בחר בישראל בגלל היותם נרדפים.

יתר על כן, אמרו ז"ל (ויקרא רבה פ"ז) אפילו צדיק רודף רשע - האלקים יבקש את נרדף. ולכן לאה שלמראית העין אפשר לומר שהיתה נרדפת, השוותה עצמה לעם ישראל בבקשה שיראה ה' בעני עמו הנרדף ע"י עשו, ויצילו מידו אף שאינו ראוי מצד מעשיו, אך הרי הם נרדפים, והאלוקים יבקש את הנרדף. לפיכך ראויים הם לאהבה, בבחינת "כי עתה יאהבני אישי". ועל דרך הכתוב (תושע ב', י"ח) והיה ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי ולא תקראי עוד בעלי, ודרז"ל (כתובות ע"א, ב') ככלה בבית חמיה, ולא ככלה בבית אביה, ופירש"י, "שכבר ניסת וגם לבה בבעלה ואינה בושה הימנר", והיינו שלימות האהבה והקירוב, ועל כך התפללה לאה, שכנסתי תוכה לקירוב מהש"ת בבחינת "אישי" והסתירה דבריה כאילו היא מתכוננת לעצמה.

הנה מצינו בחז"ל (מגילה י"ז, ב') שברכת "גואל ישראל" שהיא "ראה נא בענינו וריבה ריבנו", מכוונת ל"גאולה מהצרות הבאות עלינו תמיד" (רש"י שם), אך עם כל זאת רומזת היא גם לגאולה העתידה, כי בפנימיות משתוקקת נפשם של ישראל אך ורק לגאולה העתידה שהיא נצחית, כמו שאמרו (פסחים ק"ו, ב') דצלותא גואל ישראל, ופירש הרשב"ם, שאנו מתפללין על העתיד.

וזה סיום הברכה, "כי אל גואל חזק אתה" המיוסד על הכתוב (ירמיה נ', ל"ד) גואלם חזק ה' צבאות שמו, ריב ריב את ריבם, היינו מאחר שהם נרדפים אף שאינם

ראויים לישועה, הקב"ה רב את ריבם, ולכן נאמר "חזק" כי באופן זה מתגבר כנגד מדת הדין המקטרגת על כך, והוא במצרים "ביד חזקה" לפי שהמלאכים קטרגו על ישראל, נזקק בכיכול ל"יד חזקה".

ולפיכך ביקשה: "כי ראה ה' בענינו ראה נא בענינו וריבה ריבנו, שזוכה לאהבה גלויה מהש"ת בבחינת "כי עתה יאהבני אישי", ולא האהבה שבגלות שהיא מוסתרת.

Endowed with vision as they were, the Sages foresaw the coming of an era of utter spiritual decadence, when heresy and unbelief — the *tzara'at* of the spirit — will gain control of the body of the Jewish people. Afraid that the Jews might despair, they left a message of comfort, pointing out that when all our merits would have vanished, that would be the time of our cleansing, when the Lord will have mercy on His people and send Messiah, the scion of the House of David, to deliver us.

—HaDrash VeHaEyun

R. Leff on Shema Esre

52 ♦ AVOS: THE FIRST BERACHAH

38

The *berachah* of Avos concludes with Avraham alone, as the Gemara deduces (*Pesachim* 117b) from the verse "*V'heyeh berachah* — And you alone will be mentioned in the conclusion of the *berachah*" (*Bereishis* 12:2). This hints at a number of ideas.

First, all of the Avos emanated from Avraham, and therefore in reality he incorporates them all. It is his shield that is the foundation of all of Klal Yisrael and hence Avraham is the quintessence of all.

Second, as Rav Shimon Shkop, zt"l, remarked, in the course of Jewish history there have been various eras. There have been times when Klal Yisrael was stable, and fathers and grandfathers passed on the *mesorah* of Torah to their progeny. This is likened to Yaakov, who received the tradition from his father and grandfather. At other times, it was only the fathers who had returned to the Torah way after previous generations had strayed. Like Yitzchak, the children only had the fathers from whom to seek guidance and not their grandparents. And there were eras when the children had to seek Hashem on their own, like Avraham Avinu, having no father or grandfather to show them the way, for the children were the first generation to return after generations of Jews who had abandoned the Torah.

39 I might think, says Rav Shimon Shkop, that in the concluding era of the world before Mashiach comes, all these various eventualities will

exist. The Gemara tells me otherwise: "*Becha chosmin*" — the conclusion will be only with you, Avraham. Times before Mashiach will be so trying and so difficult that if one does not strengthen oneself to adopt Torah on his own, the tradition received from the elders will not be enough to combat the negative influences of one's time.

Third, the attributes of Yitzchak and Yaakov — *avodah*, service to Hashem, and Torah — will not exist in their intensity at the conclusion of history before Mashiach comes. In *galus* we do not have a Beis HaMikdash in which to bring sacrifices, and we must suffice with the substitute of prayer alone. And in *galus* the Torah is diminished, both quantitatively, with the many mitzvos that cannot be fulfilled, neither outside of Eretz Yisrael nor without a Beis HaMikdash, and qualitatively, as the verse says in *Eichah* (2:9), "Her king and princes are in exile; there is no Torah."

40 All that will be left in its full intensity will be the attribute of Avraham Avinu — *chesed*, kindness. And in the merit of Jews performing acts of kindness for one another we will be redeemed, as it says, "Zion will be redeemed with justice and will be returned through acts of *tzedakah*" (*Yeshayahu* 1:27).

40 ∞ RABBI FREIFELD SPEAKS

The discovery of the Almighty thenceforth informs the way we live. The Torah command to be *misdebek bemidosav*, to emulate His ways, forms the basis of the Jewish system of morality. We do not have a pragmatic system of morality, which shuns cruelty, for instance, for practical reasons; be cruel to someone today, and someone will be cruel to you tomorrow. Now, that's not the Jewish outlook. We see that the Almighty is kind and merciful, and therefore we too must behave in a kind and merciful manner. We see that the Almighty cares for the sick and the poor, for widows and orphans; therefore we too must act in the same way.

בספרי נאמר שאף נגע טהור אסור לקוף, וצריך ביאור מדוע.

בזוה"ק (פרשת תזריע) אומר, "שכשם שנגעים באים על לשון הרע (ערכין טו.), היינו על אמירת דברים שאסור לאומרם, כך באים נגעים גם על דברים שצריך לאומרם ולא אמרם."

וזהו ענין הנגע הטהור, הבה כעונש על אי אמירת דברים טובים במקום שראוי לאומרם. וכיון שאף נגעים אלו באים בתורת עונש, שפיר מובן מדוע נאסר לקצצם.

(אדמו"ר דא"ם מגור)

41

So let me tell you another, less discussed attribute of the Almighty that we have to emulate. We say, "*Ve'atah mechayeh es kulam*. And You give life to them all." The Almighty sustains the entire world at all times through a continuous *shefa* of *chiyus*, a never-ceasing emanation of the life force. Should He interrupt this emanation for even one moment, creation would cease to exist.

This then is the most fundamental attribute of the Almighty in His relationship with the cosmos: the giving and sustaining of life itself. It follows that we, as Jews, must also seek to be life-givers. Our *avodah*, our divine service in this world, is to give life to others, to be considered *bonei olam*, builders of the world, in recognition and emulation of the Almighty Himself.

42

230 / YEMIMA MIZRACHI SPEAKS

From the Kohen's two-word proclamation *Tahor atah* — "You are pure" — a *metzora* was rendered pure (*Vayikra* 13:13; Rambam, *Hilchos Tumas Metzora* 9:3). Good words will give you a lot more than smooth skin. With a good word, you have the ability to build worlds.

Although expressing positive words is a nice thing to do, it's more than just a suggestion. It's an obligation we have as Torah Jews. *Am zu yatzarti li tehillasi yesapeiru* — "I created this nation for Myself so they could extol My virtues," says Hashem

(*Yeshayah* 43:21). We received the power of speech in order to say positive words, words of praise.

43 The *Bnei Yissaschar* writes that the Hebrew word *tenufah*, "lifting up" (one of the steps in bringing the Omer offering), is derived from two words: *tenu peh*, "give your mouth." He notes that in the days of counting the Omer, when we seek to repair the world through repairing our relationships, we should use our mouths to say only good words. The *Bnei Yissaschar* also points out that when the *ayin* of the word *omer* is switched to an *alef*, the phrase *sefiras ha'omer* reads as "the counting of words." In order to increase peace as we prepare to receive the Torah, we must be meticulous with our power of speech. Count your words, dear women, count your words. That's the secret to true peace — and to glowing skin.